

K pojetí času v theologii

V západní církvi převládlo přesvědčení, že věčnost (připisovaná jen Bohu) znamená nečasovost. Výslovně to říká platonik Augustin: čas je stvořením božím, náleží ke stvořenému světu. Před stvořením nebylo žádného času. Tato jeho teze ovšem není vlastně platónská, přinejmenším je v rozporu s Timaiem a jeho mýtem poněkud zatíženou kosmogonií. Ale i o mnoho staletí později říká něco podobného aristotelik Tomáš, který pevně drží Aristotelovo pojetí „nehybného hybatele“. (Aristotelés dokonce zbavuje své pojetí theologie jakožto filosofické vědy o „bohu“ veškeré spjatosti s religiozitou, když jejím tématem činí „to, co je jedno a co se nemění“. – opět doložit!) Americká procesuální theologie, navazující na Whiteheada a Hartshorna, znamená v tomto ohledu závažný přelom, protože začala uvažovat o „bohu“ v pohybu. Whitehead v poslední, velmi krátké kapitole svého největšího díla, *Process and Reality*, rozlišuje dvojí povahu boží, totiž „primordiální“ a „konsekventní“. Máme-li si toto rozlišení volně přiblížit, můžeme to pochopit tak, že Bůh se stal stvořitelem teprve skrze svůj stvořitelství akt. A teprve na základě svého stvořitelství mohl nabýt také zkušeností se stvořeným světem, zejména pak se stvořeným člověkem (lidstvem). Mám dojem, že navzdory mnohé theologie jistě odpuzující „filosofičnosti“ má tato koncepce mnohem blíž k biblickému chápání než třeba jmenovaní theologové a filosofové, Augustin a Tomáš Akvinský, a mnozí další.

(000626 [zřejmě zamýšleno jako větší článek, jinde ovšem nedohledáno, datace poznámky určena podle data uložení původního souboru – pozn. red.]